

GUBERNACULUM ET ADMINISTRATIO

2(8)/2013

Rada Naukowa

dr hab. prof. nadzw. Krzysztof SKOTNICKI (przewodniczący)
dr hab. prof. nadzw. Jadwiga GLUMIŃSKA-PAWLIC (zastępca przewodniczącego)
dr hab. prof. nadzw. Tadeusz SZULC
dr hab. prof. nadzw. Józef JAGIEŁA
dr hab. prof. nadzw. Sławomir CIEŚLAK
prof. zw. dr hab. Witold STANKOWSKI – Uniwersytet Jagielloński
prof. Nora CHRONOWSKI – University of Pecs
prof. Vaidotas VAICAITIS – University of Vilnius
doc. dr Oksana SZCZERBANIUK – Yurily Fedkovich Cherniviti National University
dr Tomasz MILEJ – University of Koln
dr Vera JIRASKOWA – Charles University Prague
prof. Stephen SWANN – Universität Osnabrück

Lista Recenzentów

prof. dr hab. Andrzej MATAN – Uniwersytet Śląski
prof. dr hab. Grzegorz ŁASZCZYCA – Uniwersytet Śląski
prof. dr hab. Mieczysław RÓŻAŃSKI – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
ks. dr hab. Grzegorz BUJAK – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
prof. dr hab. Józef JAGIEŁA – Uniwersytet Łódzki
prof. zw. dr hab. Stanisław KALUS – Uniwersytet Śląski
prof. dr hab. Adam SULIKOWSKI – Uniwersytet Wrocławski
prof. dr hab. Maciej MARSZAŁ – Uniwersytet Wrocławski
prof. zw. dr hab. Jadwiga GLUMIŃSKA-PAWLIC – Uniwersytet Śląski
prof. dr hab. Krzysztof SKOTNICKI – Uniwersytet Łódzki
prof. dr hab. Krystian COMPLAK – Uniwersytet Wrocławski
dr hab. Artur ŁAWNICZAK – Uniwersytet Wrocławski
dr hab. Jan Mariusz IZDEBSKI – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
prof. dr hab. Stanisław WRZOSEK – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
dr hab. prof. nadzw. Ireneusz KUNICKI – Uniwersytet Łódzki
dr hab. prof. nadzw. Piotr KORZENIOWSKI – Uniwersytet Łódzki
dr hab. prof. nadzw. Władysław WLAŻŁAK – Uniwersytet Rzeszowski
dr hab. prof. nadzw. Krzysztof ORZESZYNA – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
dr hab. prof. nadzw. Michał KASIŃSKI – Uniwersytet Łódzki

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

**Zeszyty Naukowe Instytutu Administracji
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie**

**GUBERNACULUM
ET
ADMINISTRATIO**

2(8)/2013

Przeciwdziałanie alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie.
Wybrane zagadnienia prawnoadministracyjne

pod redakcją
Ryszarda Szalowskiego

Częstochowa 2013

Kolegium Redakcyjne
dr Marek STYCH (redaktor naczelny)
dr Ewa WÓJCICKA (redaktor tematyczny)
prof. dr hab. Maria LESZ-DUK (redaktor językowy)
dr Ewa BITNER (redaktor statystyczny)
dr hab. prof. nadzw. Paweł WOLNICKI (zastępca redaktora naczelnego)
mgr Michał MAKUCH (sekretarz)

Redaktor naczelny wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Sebastian SURENDRA

Redaktor techniczny
Maciej TORZ, www.munda.pl

Projekt okładki
Damian RUDZIŃSKI

PISMO RECENZOWANE

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2013

ISBN 978-83-7455-406-0
ISSN 1730-2889

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp – Ryszard SZĄŁOWSKI	7
ROZDZIAŁ I	
Paulina BIEŚ-SROKOSZ	
Programy w sprawach przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie	11
ROZDZIAŁ II	
Dominika CENDROWICZ	
Postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu oraz osób uzależnionych od środków odurzających bądź psychotropowych	29
ROZDZIAŁ III	
Ryszard SZĄŁOWSKI	
Zadania i kompetencje zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	45
ROZDZIAŁ IV	
Izabela WĄSOWSKA-GRZESZNIK	
Zezwolenie na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych	67
ROZDZIAŁ V	
Marek STYCH	
Zezwolenia na wytwarzanie, przetwarzanie oraz przerabianie środków odurzających lub substancji psychotropowych	87
ROZDZIAŁ VI	
Agnieszka FRAN CZAK	
Finansowanie realizacji zadań administracji publicznej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie	103

Noty o autorach:

mgr Paulina BIEŚ-SROKOSZ

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie – Instytut Administracji

mgr Dominika CENDROWICZ

doktorantka na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

mgr Agnieszka Franczak

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie – Instytut Administracji

dr Marek Stych

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie – Instytut Administracji

prof. nadzw. dr hab. Ryszard Szałowski

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie – Instytut Administracji

mgr Izabela Wąsowska-Grzesznik

doktorantka na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego

Wstęp

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie to patologie społeczne o znacznej sile destrukcyjnego oddziaływania. Prowadzą one do osłabienia więzi interpersonalnych, ograniczenia możliwości zaspokojenia potrzeb własnych i rodziny, generują znaczne koszty związane z leczeniem, pomocą społeczną, rehabilitacją.

Zjawiska te stanowią przedmiot badań licznych nauk społecznych.

Skala i skutki wskazanych przejawów patologii czynią przeciwdziałanie im jednym z bardzo istotnych kierunków aktywności administracji publicznej. Zadania w zakresie przeciwdziałania im realizują tak organy administracji rządowej, jak i organy jednostek samorządu terytorialnego.

Problematyka ta jest przedmiotem regulacji w trzech aktach rangi ustawy:

- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi¹;
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii²;
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie³; oraz wydanych na ich podstawie licznych aktach wykonawczych.

Przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obligują organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego do:

- podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych;
- zmiany struktury ich spożywania;
- inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów;
- działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy;
- przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu;
- wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy;

¹ T.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356.

² T.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 124.

³ Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.

- popierania tworzenia i rozwoju organizacji społecznych, których celem jest krzewienie trzeźwości i abstynencji, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, jak również zapewniania warunków sprzyjających działaniom tych organizacji;
- współdziałania z Kościołem Katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Wskazane wyżej zadania mają być wykonywane przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymywanie się od spożywania alkoholu;
- działalność wychowawczą i informacyjną;
- ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- ograniczanie dostępności alkoholu;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Z kolei ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii stanowi, iż zadanie to realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;
- nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa:

- zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie –

uznając, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ustawodawca obliguje do udzielenia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- interwencji kryzysowej i wsparcia;
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie przewidziano stosowanie środków mających na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Prawnoadministracyjną regulację przeciwdziałania omawianym zjawiskom patologii cechują zatem złożoność i zróżnicowanie. Stąd zaszła potrzeba dokonania wyboru zagadnień, których prezentacja i analiza stanowi przedmiot niniejszej monografii.

W odniesieniu do przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii, jak i przemocy w rodzinie ustawodawca posłużył się instytucją programu, jako narzędzia porządkowania form aktywności podmiotów administrujących, tak na szczeblu centralnym, jak i terenowym. W zakresie zadań gminy wspomniane programy są częścią gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Wskazane zagadnienia omówione zostały w rozdziale I.

Kolejny rozważania obejmują problematykę postępowania z osobami nadużywającymi alkoholu bądź uzależnionymi w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (rozdział II) oraz osobami dotkniętymi przemocą i osobami stosującymi przemoc (rozdział III – w którym omówiono tę problematykę w kontekście zadań i kompetencji zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych).

Odrębny przedmiot regulacji prawnoadministracyjnych stanowią zagadnienia zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, jako środka prawnego mającego służyć ograniczaniu dostępności alkoholu oraz zezwoleń na wytwarzanie, przetwarzanie i przerabianie środków odurzających lub substancji psychotropowych – jako narzędzi nadzoru nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii. Zagadnienia te zostały zaprezentowane w rozdziałach IV i V.

Wreszcie, z uwagi na to, że skuteczna realizacja zadań wymaga dysponowania adekwatnymi do potrzeb środkami finansowymi, w ostatnim, VI rozdziale przedstawiona została zbiorcza analiza prawnych podstaw finansowania przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

W pracy uwzględniono stan prawny na dzień 31 października 2013 r.

Ryszard Szalowski